

Számvitel II.

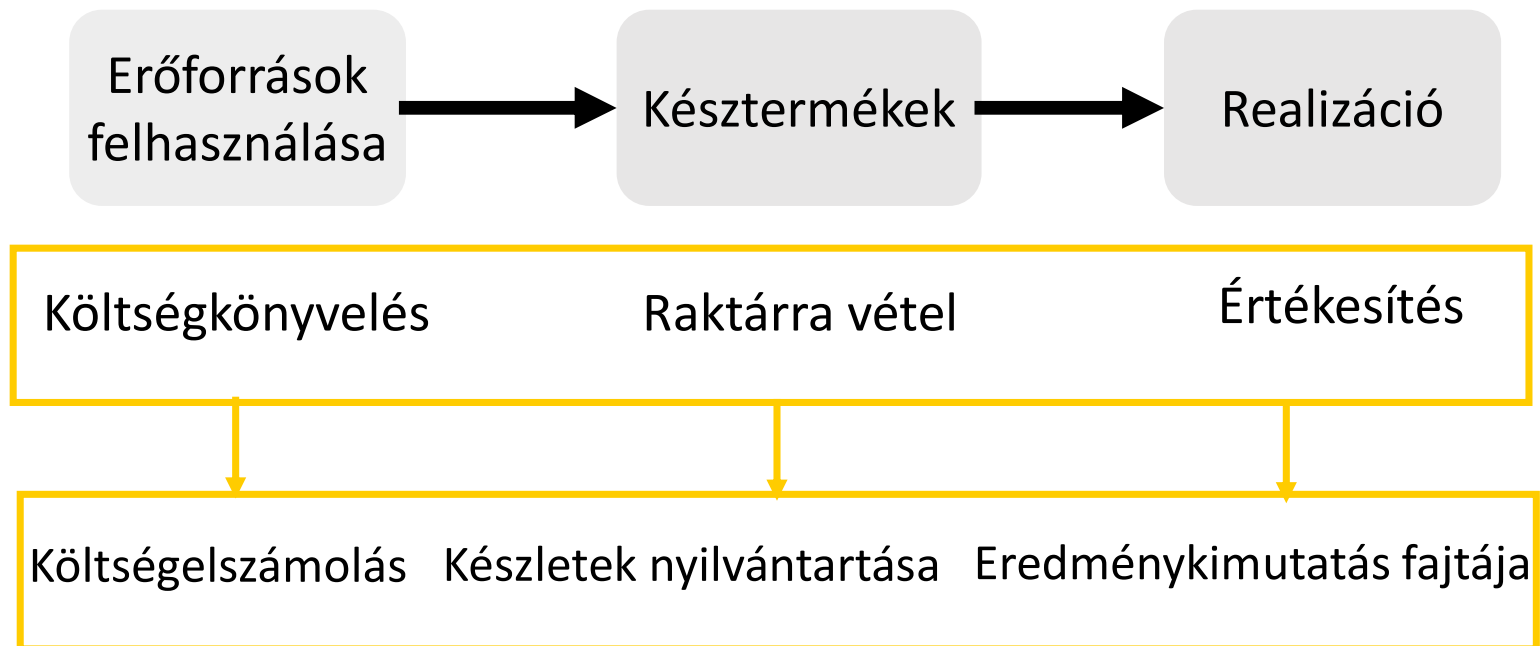
4. előadás

A termelési és értékesítési folyamat I.

Dr. habil Borbély Katalin
egyetemi docens

Ismétlés

A termelési és értékesítési folyamat

Költségelszámolási módszerek

- ÖSSZKÖLTSÉG eredménykimutatás esetén
 - (5) Kizárólag az 5. költségnem számlaosztály számláin könyveli költségeit, a közvetlen és közvetett költségeket az 5. számlaosztályon belül nem különíti el.
 - STK-ról folyamatos nyilvántartás nincs
 - STK-ról mennyiségi nyilvántartást vezet
 - STK-ról folyamatos mennyiségi és értékbeni nyilvántartást vezet
 - Elszámolóárat nem alkalmaz
 - Elszámolóárat alkalmaz
 - (5p) A vállalkozó költségeit kizárólag az 5. Költségnekem számlaosztály számláin könyveli, a számlaosztályon belül munkaszámokra, projektek kódokra könyvel.
 - STK-ról folyamatos mennyiségi és értékbeni nyilvántartást vezet
 - Elszámolóárat nem alkalmaz
 - Elszámolóárat alkalmaz
 - (67) A vállalkozás a 6. költség helyek, általános költségek és a 7. tevékenységek költségei számlaosztály számláin is könyveli költségeit.
 - (567) Elsődleges költség nem elszámolás
 - STK-ról folyamatos mennyiségi és értékbeni nyilvántartást vezet
 - Elszámolóárat nem alkalmaz
 - Elszámolóárat alkalmaz
 - (675) Elsődleges költség hely, költségviselő elszámolás
 - STK-ról folyamatos mennyiségi és értékbeni nyilvántartást vezet
 - Elszámolóárat nem alkalmaz
 - Elszámolóárat alkalmaz

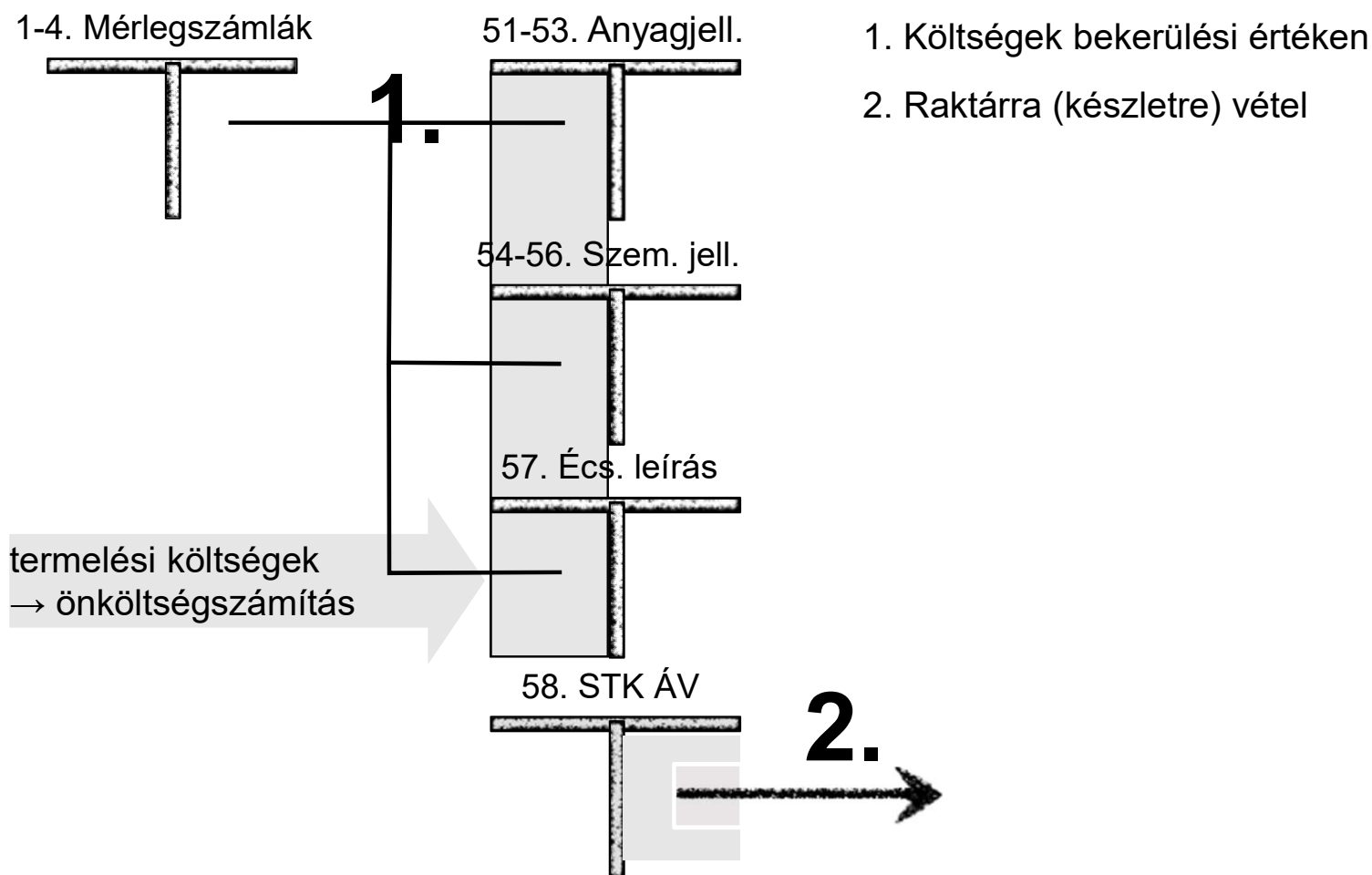
Költségszámolási módszerek

- FORGALMI eredménykimutatás esetén
 - (5) A vállalkozó költségeit kizárólag az 5. Költségnemek számlaosztály számláin könyveli
 - STK-ról folyamatos mennyiségi és értékbeni nyilvántartást vezet
 - Elszámolóárat nem alkalmaz
 - Elszámolóárat alkalmaz
 - (67) A vállalkozás a 6. költséghelyek, általános költségek és a 7. tevékenységek költségei számlaosztály számláin is könyveli költségeit.
 - (567) Elsődleges költségnem elszámolás
 - STK-ról folyamatos mennyiségi és értékbeni nyilvántartást vezet
 - Elszámolóárat nem alkalmaz
 - Elszámolóárat alkalmaz
 - (675) Elsődleges költséghely, költségviselő elszámolás
 - STK-ról folyamatos mennyiségi és értékbeni nyilvántartást vezet
 - Elszámolóárat nem alkalmaz
 - Elszámolóárat alkalmaz
- EGYÉB MÓDSZEREK

Lehetséges elszámolási módok

Megnevezés	Összköltség eljárás			Forgalmi költség eljárás	
	Nincs	Csak mennyiség-beni	Mennyiség-beni és értékbeni	Csak mennyiség-beni	Mennyiség-beni és értékbeni
	A készlet (STK) nyilvántartás módja				
Csak 5. sz.o.	X	X	X	-	X
Elsődlegesen 5.	-	-	X	-	X
Csak 6/7. sz.o.					
Elsődlegesen 6/7.	-	-	X	-	X

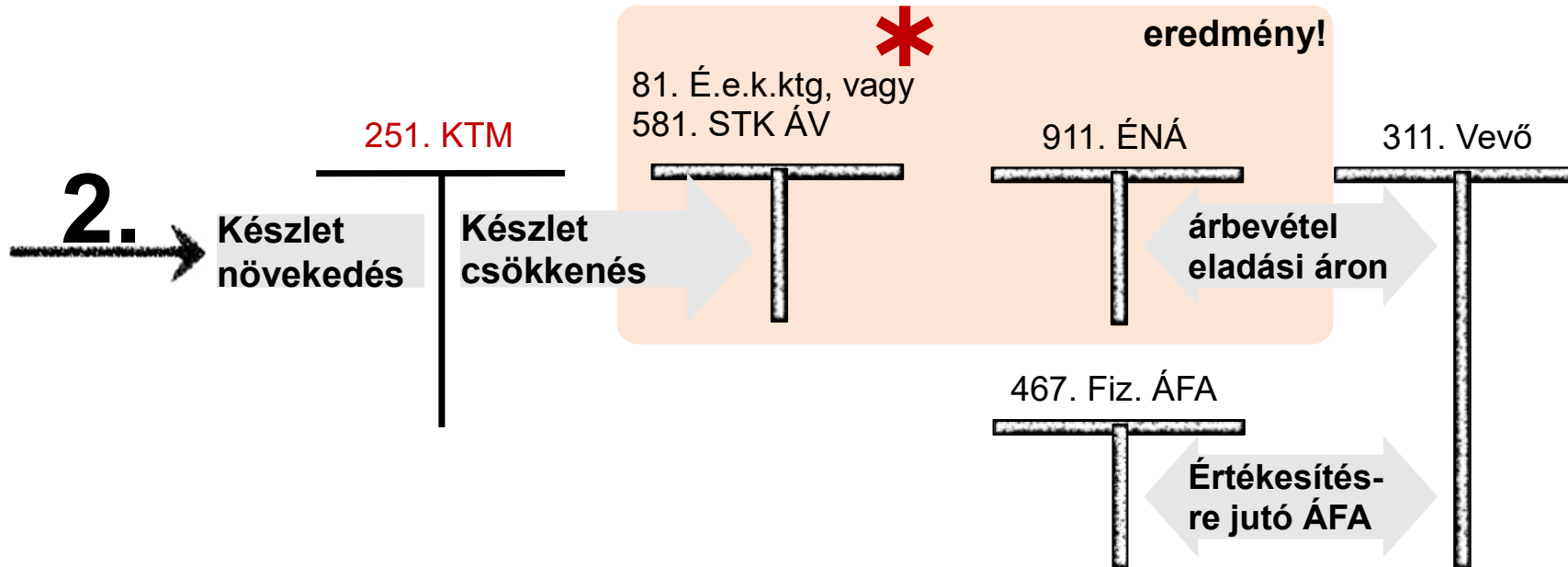
A társaság csak költségnemenként könyvel

Tipikus (már tanult) költségek könyvelése

• T 511 Anyagköltség	K 211 Alapanyagok
• T 541 Bérköltség	K 471 Jövedelemelszámolási számla
• T561 Szociális hozzájárulási adó	K 463 Költségvetési befizetési kötelezettség
• T 571 Terv szerinti écs-i leírás	K 119, 129, 139, 149 Immateriális javak és Tárgyi eszközök terv szerinti értékcsökkenése

Készletcsökkenés és értékesítés

81. É.e.k.ktg: értékesítés elszámolt közvetlen önköltsége

581. STK ÁV: saját termelésű készletek állományváltozása

Attól függ, hogy forgalmi, vagy összköltség eljárásra épülő eredménykimutatást készít-e a társaság.

A közvetlen önköltség utókalkulációval meghatározott vagy norma szerinti közvetlen önköltség lehet.

Raktárra vétel - (múlt félévi) feladat

Könyvelje a gazdasági eseményeket idősorosan, ha a vállalkozás összköltségeljárásra épülő eredménykimutatást készít, év közben késztermékeiről mennyiségi és értékbeli nyilvántartása van (készletszámlát vezet), csak költségnem könyvelést végez.

- A felmerült költségek: anyagjellegű költségek 1200000, személyi jellegű költségek 1900000, a műszaki gépek értékcsökkenési leírása 300000.
- Raktárra vettek 1600 db elkészült terméket. A záró befejezetlen termelés értéke 200000.
- Állapítsa meg a késztermék önköltségét!
- Értékesítették a készlet 60%-át. Az értékesítés utáni készletcsökkenést is könyvelték. Eladási ár 3000 Ft/db + áfa.

Megoldás

Sorszám	Gazdasági esemény	T számla	K számla	T és K összeg
1a	anyagjellegű költségek	511	211	1200000
2a	személyi jellegű költségek	541	463	1900000
3a	értékcsökkenési leírás	571	139	300000
4b	készletre vétel	251	581	3200000
5c	értékesítés	311	911	2880000
6c	áfa	311	467	777600
7c	készletcsökkenés	581	251	1920000

Mellékszámítások

Sorszám	Mellékszámítások
4b	3200000 $= (1200e + 1900e + 300e) - 200e$ (befejezetlen termelés!)
5c	2880000 $= 1600db \times 0,6 \times 3e$
7c	1920000 $= 3200e \times 0,6$ (vagy: $1600 \times 0,6 \times 2e$)
önköltség	$3200000 : 1600 = 2000 \text{ Ft/db}$

Aktivált saját teljesítmény
értéke (AST/ASTÉ)

Aktivált saját teljesítmények értéke

Aktivált saját teljesítmények értékeként a saját előállítású eszközöknek az üzleti évben aktivált (az eszközök között állományba vett) értéke és a saját termelésű készletek állományváltozása együttes (összevont) összegét kell kimutatni.

± Saját termelésű készletek állományváltozása (STKÁV)

+ Saját előállítású eszközök aktivált értéke (SEEAÉ)

=Aktivált saját teljesítmények értéke (ASTÉ)

Készítsünk „valamit” saját vállalkozásban!

- Összes közvetlen költség 200
- Elkészült az eszköz!
- A) eset „valami”: STK (például késztermék)
- B) eset „valami”: nem STK (például tárgyi eszköz)

Könyvviteli elszámolás (Összköltség eredménykimutatás):

1/ költségek elszámolása

T 51-57. Költségnekem-K 1-4. E/F	200
----------------------------------	-----

A/ eset

2/ készletre vétel

T 251. Késztermékek-K 581. STKÁV	200
---	-----

B/ eset

2/ költségek aktiválása

T 161. Beruházások-K 582. SEEAÉ	200
--	-----

SEEAÉ

- *Saját előállítású eszközök aktivált értékeként kell kimutatni*
- Tartalmuk alapján **tényleges eszközértéket teremtenek**
 - *a saját vállalkozásban végzett és az eszközök között állományba vett saját teljesítmények [tárgyi eszközök, immateriális javak, a 48. § (1), (3) bekezdése szerinti, az eszközök értékét növelő munkák],*
- Tartalmuk alapján **tényleges eszközértéket nem teremtenek (speciális elszámolások)**
 - *a tenyészállattá átminősített nöwendékállatok,*
 - *valamint a törvény előírásai szerint az egyéb ráfordítások között elszámolandó saját előállítású eszközök és saját teljesítmények - 51. § szerint meghatározott - közvetlen önköltségen számított értékét (ideértve a saját termelésű készletek értékvesztését is).*

Mit is jelentenek a speciális elszámolások?

A vállalkozás, amely költségeit kizárólag az 5. Költségnemek számlaosztály számláin könyveli és eredménykimutatását összköltség eljárással készíti térítés nélkül átad 1 000 értékű készterméket.

1. Mennyi a gazdasági esemény eredményhatása?
2. Könyvelje a gazdasági eseményt!
3. Hol jelenik meg az 1 000 az összköltség eredménykimutatásban?

Megoldás

(eredménykimutatás és könyvelés)

Összköltség eredménykimutatás

Eredménykimutatás először

STKÁV	- 1 000
Egyéb ráfordítások	1 000
<i>Hogy állunk az eredménnyel?</i>	<i>- 2 000 ???</i>

Eredménykimutatás másodszor

STKÁV	- 1 000
Egyéb ráfordítások	1 000
SEEAÉ	+ 1 000

Hogy állunk az eredménnyel? - 1 000 OK

Könyvelés: T 86 K25 és T 581 STKÁV K 582 SEEAÉ

Tényleges eszközértéket NEM teremtő SEEAÉ gazdasági események

- Saját termelésű készlettel kapcsolatos „ráfordítás jellegű” készletcsökkenések (Az STK nem az eredeti rendeltetésének megfelelően kerül ki a vállalkozás vagyunköréből.)
 - STK értékvesztése
 - Hiányzó STK könyv szerinti értéke
 - Térítés nélkül átadott STK
 - Apportba adott STK
 - Béren felüli juttatásként adott STK
 - Stb.
- Saját termelésű készlettel kapcsolatos „bevétel jellegű” készletnövekedések (Az STK növekedés nem a termelés eredménye.)
 - STK értékvesztésének visszaírása
 - Többletként fellelt STK

STKÁV

A saját termelésű készletek **üzleti év végi záró állományának és az üzleti év elejei nyitóállományának különbözetét** kell állományváltozásként figyelembe venni.

$$\text{STKÁV} = \text{ZÁRÓ STK} - \text{NYITÓ STK}$$

Önköltségszámítás

Az önköltségszámítás alapjai

Az „ÚJ” termék gyártásával kapcsolatos információk a következők:

- Termelés összes költsége
 - Első negyedév 10 000 egység
 - Második negyedév 8 000 egység
- Termelt mennyiség
 - Első negyedév 1 000 db
 - Második negyedév 900 db

Mennyi az egyes negyedévekben gyártott termékek önköltsége?

A befejezett termelés értékének megállapítása

Nyitó befejezetlen termelés értéke

+ Tárgyidőszaki összes közvetlen költség

- Záró befejezetlen termelés értéke

= *Befejezett termelés értéke (Elkészült termékek előállítási költsége összesen)*

További szükséges adatok

- Nyitó befejezetlen termelés értéke
 - Első negyedév 0 egység
 - Második negyedév 2 000 egység
- Záró befejezetlen termelés értéke
 - Első negyedév 2 000 egység
 - Második negyedév 2 080 egység

Megoldás (első negyedév)

Nyitó befejezetlen	0
+ Tárgyidőszaki összes költség	10 000
<u>- Záró befejezetlen</u>	<u>- 2 000</u>
<i>Előállítási költség összesen</i>	<i>8 000</i>

*TEHÁT az önköltség=8 000 egység/1 000 db=
8 egység/db*

Megoldás (második negyedév)

Nyitó befejezetlen	2 000
--------------------	-------

+Tárgyidőszaki összes költség	8 000
-------------------------------	-------

<u>-Záró befejezetlen</u>	<u>- 2 080</u>
---------------------------	----------------

<i>Előállítási költség összesen</i>	<i>7 920</i>
-------------------------------------	--------------

TEHÁT az önköltség=7 920 egység/900 db=

8,8 egység/db

Az előállítási költség a törvényi szabályozás szerint

2000. évi C. törvény 51. § (1):

Az eszközök bekerülési (előállítás) értékének részét képezik azok a költségek, amelyek

- az eszköz (termék) előállítása, üzembe helyezése, bővítése, rendeltetésének megváltoztatása, átalakítása, eredeti állagának helyreállítása során közvetlenül felmerültek,
- az előállítással bizonyíthatóan szoros kapcsolatban voltak, továbbá
- az eszközre (termékre) megfelelő mutatók, jellemzők segítségével elszámolhatók.

Befejezett termelés értékének megállapítása

- Nyitó befejezetlen termelés értéke (1)
- + közvetlenül elszámolható költségek (2)
- + felosztott költségek (3)
- + félkész termék továbbfelhasználás (4)
- Hulladékmegtérülés (5)
- Záró befejezetlen termelés értéke (6)
- =Befejezett termelés értéke

Saját termelésű készletek

Befejezetlen termelés

Azok a **megmunkálás alatt lévő termékek, teljesítmények,**

- amelyeken **legalább egy lényeges munkaműveletet már elvégeztek,**
- **de teljes megmunkálási folyamaton még nem mentek keresztül,**
- nem vehetők késztermékként raktárra,
- valamint **befejezetlen termelésként kell kimutatni a fordulónapig ki nem számlázott szolgáltatások teljesítményeit.**

Félkész termékek

Minden olyan termék, amely a vállalkozásnál **legalább egy teljes megmunkálási folyamaton végigment, raktárra vehető, vagy ilyen címen raktárra vették**, de még nem késztermék, mert a vállalkozáson belül további megmunkálásra kerülhet (de el is adható)

Késztermékek

A termék **valamennyi megmunkálási folyamaton végigment** és megfelel a vele szemben támasztott előírásoknak, késztermékként raktárra vehető és értékesíthető.

Saját termelésű készletek nyilvántartási lehetőségei

- **A STK-ről NEM VEZET nyilvántartást (mennyiségben sem és értékben sem)**
- A STK-ről folyamatos MENNYISÉGI nyilvántartást vezet
- **A STK-ről folyamatos MENNYISÉGI és ÉRTÉKBENI nyilvántartást vezet**
 - Nyilvántartási árat nem alkalmaz
 - Nyilvántartási árat alkalmaz

A STK-ról NEM VEZET nyilvántartást (mennyiségben sem és értékben sem)

- A 2. számlaosztály megfelelő készletszámláján az időszak közben nincs könyvelés.
- Zárókészlet meghatározása:
 - Mennyiség meghatározása a kötelező tényleges mennyiségi felvétel alapján.
 - Érték meghatározás általában norma szerinti önköltségen.
- Leltáreltérés nem értelmezhető!

A STK-ről folyamatos MENNYISÉGI nyilvántartást vezet

- A 2. számlaosztály megfelelő készletszámláján az időszak közben nincs könyvelés.
- Zárókészlet meghatározása:
 - A záró készlet mennyiségét mutatja a mennyiségi nyilvántartás.
 - Érték meghatározás általában norma szerinti önköltségen.
- A mennyiségi nyilvántartás mennyisége a tényleges mennyiségi felvétellel ellenőrizhető (nem kötelező évente!), a leltáreltéréseket el kell számolni!

A STK-ról folyamatos MENNYISÉGI és ÉRTÉKBENI nyilvántartást vezet, **nyilvántartási árat nem alkalmaz**

- A 2. számlaosztály megfelelő készletszámláján az időszak minden növekedése és csökkenése folyamatosan könyvelésre kerül:
 - A készletre vétel és az értékesítések havonta vagy negyedévente könyvelésre kerülnek, az értékesítések és az egyéb készletcsökkenések a FIFO szerinti vagy az átlagárral meghatározott tényleges előállítási költségen, az elszámolások alapja a hó végi vagy a negyedév végi utókalkuláció.
- Zárókészlet meghatározása:
 - A záró készlet mennyiségét mutatja a mennyiségi nyilvántartás.
 - A záró készlet értékét a 2. számlaosztály megfelelő készletszámlája (számlái) mutatják (minden időszaki növekedés és csökkenés könyvelnek).
- A mennyiségi nyilvántartás mennyisége a tényleges mennyiségi felvétellel ellenőrizhető (nem kötelező évente!), a leltáreltéréseket el kell számolni!

A STK-ről folyamatos MENNYISÉGI és ÉRTÉKBENI
nyilvántartást vezet,
nyilvántartási/elszámolóárat alkalmaz

- A 2. számlaosztály megfelelő készletszámláján az időszak minden növekedése és csökkenése folyamatosan könyvelésre kerül:
 - A készletre vétel és az értékesítések nyilvántartási áron havonta vagy negyedévente könyvelésre kerülnek.
- Zárókészlet meghatározása:
 - A záró készlet mennyiségét mutatja a mennyiségi nyilvántartás.
 - Az időszaki készletre vétel utókalkulációval kerül meghatározásra, és a szükséges helyesbítések után a 2. számlaosztály megfelelő készletszámlái a záró készlet tényleges előállítási költségét mutatja.

Nyilvántartási áras elszámolás a saját termelésű készleteknél

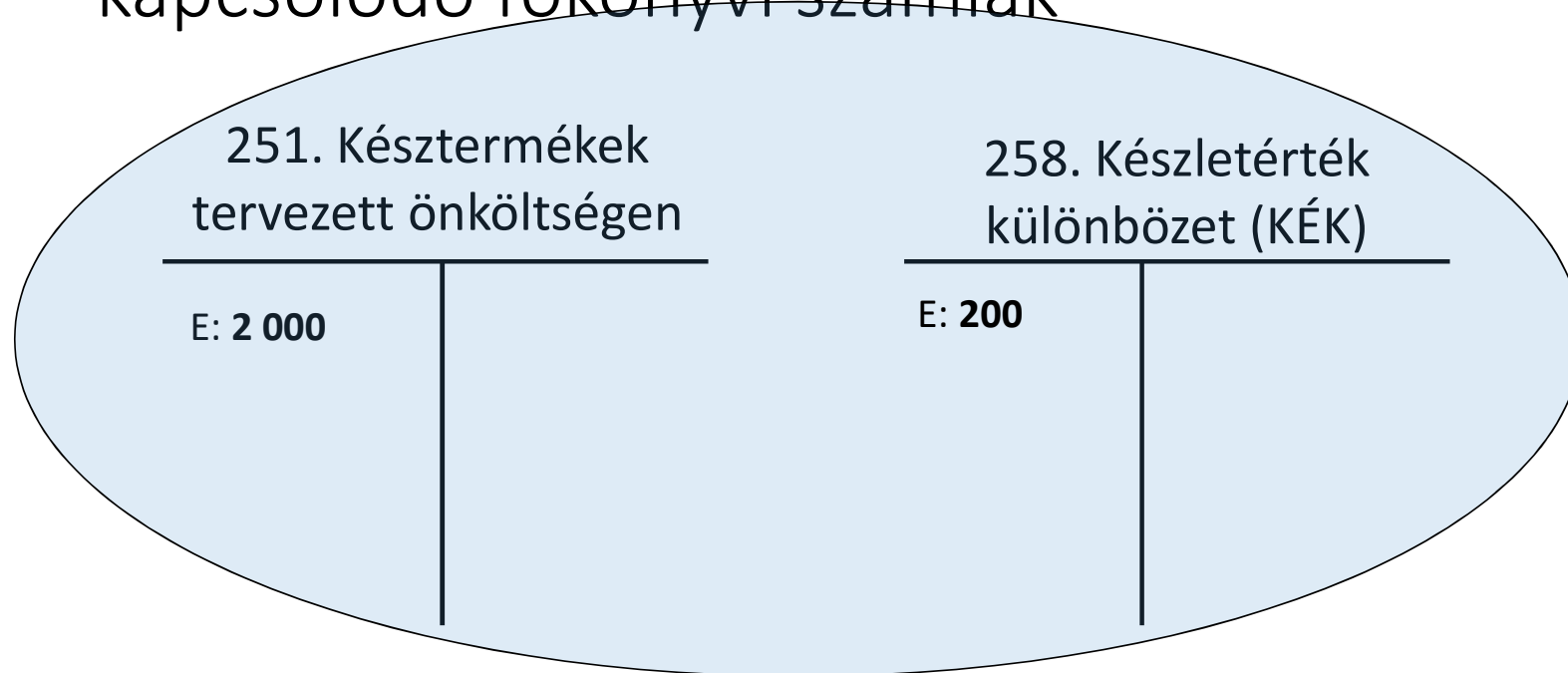
- alkalmazása lehetőség
- az időszaki számviteli feladatokat egyszerűsíti
- a készletcsökkenések (értékesítések, egyéb készletcsökkenések) folyamatosan, DE rögzített áron (nyilvántartási/elszámoló ár=**tervezett önköltségen**) kerülnek elszámolásra az időszak közben
- időszak végén (negyedév végén vagy év végén) az időszaki készletmozgásokat tényleges előállítási költségre kell korrigálni

Nyilvántartási áras elszámolás a saját termelésű készleteknél - feladat

Könyveljük a tárgyhavi késztermék értékesítést a hónap végén!

- Értékesített mennyiség a tárgyhónapban: 100 db
- Nyilvántartási ár=2 000 Ft/db
- T 581. STKÁV-K 2. Késztermékek $100 \text{ db} * 2\,000 \text{ Ft/db} = 200\,000 \text{ Ft}$
- „Nem pontos, ezért, majd az időszak végén helyesbíteni KELL”
- Tegyük fel, hogy az év végén „KIDERÜL”, hogy a tényleges előállítási költség átlagosan több, mint az elszámolóár! HOGYAN HELYESBÍTÜNK?
- T 581. STKÁV-K 2. Késztermékek
- Tegyük fel, hogy az év végén „KIDERÜL”, hogy a tényleges előállítási költség átlagosan kevesebb, mint az elszámolóár! HOGYAN HELYESBÍTÜNK?
- T 2. Késztermékek-K 581. STKÁV

Az elszámolóáras nyilvántartáshoz kapcsolódó főkönyvi számlák

- **Tekintsük a következőket!**
- Mennyiség=100 db
- Nyilvántartási ár=20 EFt/db
- A tényleges előállítási költség 10 %-kal nagyobb, mint az elszámolóár
- MIT MUTATNAK A SZÁMLAKAROK?

Megjegyzések a késztermékekhez kapcsolódó főkönyvi számlákhoz nyilvántartási/ elszámoló áras megoldás esetén

- A 251. Késztermékek tervezett önköltségen számlán a készletmozgásokat nyilvántartási áron kell könyvelni: a készletre vételeket a TARTOZIK, a készletcsökkenéseket a KÖVETEL oldalra.
- A 258. KÉK („eltérés” számla), egyenlege a késztermékek tényleges előállítási költségének és a tervezett önköltségen számított értékének a különbségét mutatja.
- A két számla összevont egyenlege a késztermékek tényleges előállítási költségen számított értékét mutatja az időszak elején és az időszak végén (a helyesbítések elszámolást követően).
- Ha a 258. KÉK számlának TARTOZIK egyenlege van, akkor az időszak rendelkezésre álló készletének (nyitó készlet és bekerülések együtt) tényleges előállítási költsége MAGASABB, mint a tervezett előállítási költsége.
- Ha a 258. KÉK számlának KÖVETEL egyenlege van, akkor az időszak rendelkezésre álló készletének (nyitó készlet és bekerülések együtt) tényleges előállítási költsége ALACSONYABB, mint a tervezett előállítási költsége.

A készletcsökkenésre jutó készletértékkülönbözet kiszámítása

$$\text{KÉK}\% - a = \frac{\text{a 258.KÉK egyenlege}}{\text{a 251. egyenlege (nyitás + növekedés)}} \times 100$$

Készletcsökkenésre jutó KÉK könyvelése

- kedvező egyenleg esetén:

T258. KÉK K 581. Saját termelésű készletek állományváltozása

- kedvezőtlen egyenlagnél:

T 581. Saját termelésű készletek állományváltozása K 258. KÉK

Tesztkérdés 1

Melyik a helyes összefüggés?

- a) $\pm \text{ASTÉ} = \pm (\text{STKÁV}) + (\text{SEEAÉ})$
- b) $+\text{ASTÉ} = -(\text{STKÁV}) \pm (\text{SEEAÉ})$
- c) $\text{ASTÉ} = \pm (\text{STKÁV}) \pm (\text{SEEAÉ})$

Tesztkérdés 2

Mit állapítunk meg az alábbi összefüggéssel?

- Nyitó befejezetlen termelés értéke (1)
- + közvetlenül elszámolható költségek (2)
- + felosztott költségek (3)
- + félkész termék továbbfelhasználás (4)
- Hulladékmegtérülés (5)
- Záró befejezetlen termelés értéke (6)

- a) a befejezetlen termelésértékét
- b) a befejezett termelés értékét
- c) az STKÁV-t

Tesztkérdés 3

Egészítse ki az alábbi mondatot a megfelelő szavakkal!

Ha a saját termelésű készletek készletcsökkenését folyamatosan, de rögzített áron számolják el az időszak közben, akkor a nyilvántartási vagy elszámoló árat önköltségnek tekintik. Ilyenkor a önköltségre kell módosítani az időszak végén a nyilvántartási vagy elszámoló árat.

Ajánlott irodalom

- Siklósi-Veress (2016):_Könyvvezetés és Beszámolóképzítés 2016, Saldo 2.11. Saját termelésű készletek

Vonatkozó részek

- Dr. Sztanó Imre, Veress Attila (2013) Vezetői számvitel 5.fejezet
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/0007_a2_1038_1039_1041_bavezetoiszamvitel/adatok.html